

Arkeologisk utredning vid Lagavallens grusplan,
Hångers 32¹, Ljungby sn och kn,
Kronobergs län

ARKEOLOGICENTRUM

Arkeologisk utredning vid Lagavallens grusplan,
Hångers 3²¹, Ljungby sn och kn,
Kronobergs län

av

Britta Wennstedt Edvinger

2005

ÄMTARKEOLOGI 22

Skrifter utgivna av Arkeologikum i Skandinavien AB

JÄMTARKEOLOGI 22

Skrifter utgivna av Arkeologcentrum i Skandinavien AB
www.arkeologcentrum.se

Arkeologisk utredning vid Lagavallens grusplan, Hångers 3²¹, Ljungby sn och kn, Kronobergs län
Britta Wennstedt Edvinger

© år 2005, Arkeologcentrum i Skandinavien AB, Brunflo, Ljungby kommun, samt länsstyrelsen i Kronobergs län, Växjö.

Kartutsnitt ur allmänna kartor © lantmäteriverket, Gävle. Medgivande M2005/2798.

Omslagsbilden är en översikt över utredningsområdet med Schakt 3 och Schakt 7, bild P2005:17G:0987 (beskuren). Foto: Britta Wennstedt Edvinger, 2005-10-13.

ISSN 1650-7460
ISBN 91-89640-21-7

Arkeologisk utredning vid Lagavallens grusplan inom Hångers 3²¹, kv. Nålen, Ljungby sn och kn, Kronobergs län

Sammanfattning

Ljungby kommun planerar ett bostadsområde på Lagavallens grusplan inom fastigheten Hångers 3²¹ på östra sidan av Lagan i Ljungby. Utredningen har inte föregåtts av länsstyrelsebeslut, utan har genomförts i form av en frivillig utredning. Utredningen utfördes av Arkeologiceentrum AB i oktober år 2005 och omfattade sökschaktsgrävning med maskin och en översiktlig genomgång av historiska kartor, fynd och fornlämningar i närområdet. Åtta sökschakt grävdes med traktorgrävare till en sammanlagd längd av 126,5 meter. Vid sökschaktningen framkom inga anläggningar eller fynd. Sökschaktningen försvårades av att Lagavallens grusplan vilar på ett tjockt lager rivningsrester av hus och annat avfall. Områdets ringa storlek, den tidigare markanvändningen och det erosionsutsatta läget gör att vi trots att vi i de flesta sökschakten inte nått botten av fyllnadsmaterialet bedömer chanserna att återfinna välbevarade fornlämningar värda fortsatt undersökning som mycket små. Vi föreslår därför inga ytterligare antikvariska åtgärder med anledning av Ljungby kommuns planer för utredningsområdet.

Bakgrund och syfte

En arkeologisk utredning har till syfte att fastställa om fasta fornlämningar berörs av ett arbetsföretag. Ljungby kommun planerar bostäder mellan Lagan och Lagavallen i Ljungby. Området är ett av flera områden som länsstyrelsen i Kronobergs län har utpekat som i behov av arkeologisk utredning (2003-09-29, dnr 431-5795-03). Platsen utgör ett gynnsamt topografiskt läge för i första hand förhistoriska boplatser. På andra platser vid Lagans stränder i Ljungby är fasta fornlämningar registrerade.

Ljungby kommun har beställt en arkeologisk utredning av den del av det utpekade området som faller inom fastigheten Hångers 3²¹, d.v.s. Lagavallens grusplan. Fastigheten Kvarnarna 2³³ i NÖ berörs inte av kommunens planering och har inte ingått i utredningsområdet. Utredningen utfördes i oktober år 2005.

Utredningsområdet

Utredningsområdet (uo) utgörs av en fotbollsplan (grusplan) och ett angränsande skogsmarksområde NV om Lagavallen på Lagans södra strand i Ljungby, 133,2 m.ö.h. Ett obebyggt, mera låglänt område NÖ om utredningsområdet kommer inte att bli aktuellt för bostäder och ingår därför inte i utredningsområdet. Utredningsområdet är ca 135 x 100 m (NV-SÖ).

Flera geotekniska undersökningar är gjorda i utredningsområdet. Glaciala sjösediment överlagrar isälvsediment. I utredningsområdet syns det i form av finkorniga sediment, huvudsakligen silt (Carlsten 2005:2).

Inom utredningsområdet har en grusplan anlagts. Omfattande schaktningsarbeten har gjorts vid anläggning av grusplanen som består av 0,1 m sand på 0,15 m grus. Under grusplanen finns ett fyllningsmaterial bestående bl.a. av rester av rivna och/eller nedbrunna

hus. Vid den arkeologiska utredningen påträffades bl.a. tegelstenar, trärester, sot, glas, porslin, skor, järnskrot, sprängsten, kopparledningar, cykelslang, järnrör m.m. som deponerats på platsen efter att den tagits ur bruk som åkermark.

Ett avsnitt närmast stranden har inte använts för deponering av fyllnadsmaterial men är erosionsutsatt p.g.a. det varierande vattenståndet.

Närmast Lagan och i utredningsområdets NÖ finns en skogsmarksridå (lövskog) respektive igenväxande f.d. åkermark.

Genomförande

En översiktlig byråinventering gjordes för att få kännedom om tidigare markanvändning och om eventuella förändringar i Lagans lopp. Den omfattade genomgång av fynd i Statens historiska museums översiktsdatabas, historiska kartor i lantmäteriets databas (ekonomisk karta, generalstabskarta och lantmäteriakter) och registrerade fornlämningar och kulturminnen i riksantikvarieämbetets fornminnesregister över Ljungby sn.

Tabell 1. Maskingrävda sökschakt vid arkeologisk utredning vid Lagavallens grusplan. Ljungby, år 2005.

schakt nr	jordart	längd m	riktning	bredd m	djup m	anm.
1	sand, B-horisont	21	NV-SÖ	1,5	0,5 – 1,1	fyllnadsmtrl
2	ej grävt till botten	4	NV-SÖ	1,5	0,75 – 0,9	fyllnadsmtrl
3	ej grävt till botten	16	NV-SÖ	1,5	0,2 – 0,9	fyllnadsmtrl
4	ej grävt till botten	4	NV-SÖ	1,5	1,35	fyllnadsmtrl
5	ej grävt till botten	5	NV-SÖ	1,5	1,25	fyllnadsmtrl
6	ej grävt till botten	7,5	135-335 gon	1,5	0,65 – 0,4	fyllnadsmtrl
7	ej grävt till botten	39	NV-SÖ	1,5	0,45 – 1,65	fyllnadsmtrl
8	sand (Ap) på silt	30	165-365 gon	1,5	0,25 – 1,45	0,25 m matjord
summa		126,5				

I fält genomfördes utredningen i form av sökschaktning med maskin i grusplanens N och SV delar. I avsnittet närmast stranden grävdes provgropar för hand med spade. Åtta sökschakt grävdes med traktorgrävare. Längden varierade från 4 till 39 m och djupet från 0,2 till 1,65 m. I samtliga sökschakt utom det nordligaste, schakt 8, påträffades fyllnadsmaterial i form av rivningsrester av hus och annat avfall. I schakt 8 framkom en matjordsprofil. Ett 0,25 m tj matjordställe överlagrade en opåverkad C-horisont. Jordarten var sand på silt.

Provgropar med spade grävdes i slänten närmast Lagan, där det inte syntes spår av utfyllnad. Provgroparna var 0,4 x 0,4 m st och 0,2 – 0,4 m dj. I samtliga framkom finkornig brunjord utan lagerindelning. I de sydligaste provgroparna framkom en del av en takpanna, en hästsko samt stycken av asfalt.

Dokumentation

Sökschaktens belägenhet har mätts in kartografiskt med stegning och kompass. Djup mättes med tumstock. Schakten har fotograferats samt beskrivits skriftligt.

Resultat och åtgärdsförslag

Inga fasta fornlämningar har påträffats under denna utredning. Området nyttjades som utmark vid storskiftet år 1796. Först vid den ekonomiska kartläggningen år 1950 redovisas det som åkermark. Utanför och NÖ om utredningsområdet fanns då ett mindre tomtmarksområde.

Utredningsområdet är huvudsakligen täckt av fyllnadsmaterial av sådan mäktighet att vi inte kunnat nå botten med traktorgrävare. I teorin betyder det att det kan finnas fornlämningar som vi inte kunnat återfinna i området. Men mot bakgrund av den historiska användningen av området för odling, de lätt omlagrade finkorniga sedimenten, närheten till Lagan och det historiskt varierande vattenståndet är chansen att välbevarade lämningar skall finnas under fyllnadsmaterialet inte stor. Det skulle troligen över huvud taget inte vara praktiskt genomförbart att rensa ytan från fyllnadsmaterial utan att samtidigt skada eventuella kvarvarande rester av fornlämningar. Utredningsområdet har vidare en ringa storlek. Därmed skulle kunskapsutbytet av undersökning av fornlämningarna inte på något sätt stå i relation till arbetsinsatsen och kostnaderna.

Arkeologcentrum föreslår därför inga ytterligare antikvariska åtgärder med anledning av Ljungby kommuns planering för Lagavallens grusplan. Samråd angående utredningen har skett efter fältarbetsavslut med länsstyrelsen i Kronobergs län genom Jonas Grundberg (2005-10-17).

Bilagor

1 Administrativa och tekniska uppgifter

2 Kartor

Referenser

Publikationer och rapporter

Carlsten, Peter, 2005. Geoteknisk utredning, Lagavallens grusplan, Ljungby, teknisk pm, geoteknik, projekteringsunderlag. (Ramböll Sverige AB.) Stockholm.

Allmänna kartor

Terrängkartan 5D SO Värnamo. 2003. Skala 1:50 000. Lantmäteriverket. Gävle.

Historiskt kartmaterial

Ekonomiska kartan. 5D Oh Ljungby SV. 1950. Skala 1:10 000. Lantmäteriet. Gävle.

Generalstabskartan. Ljungby. (Skala 1:100 000.) (Rikets allmänna kartverk.) Stockholm. 1864.

Övrigt otryckt material

Yttrande. Angående behovet av arkeologiska undersökningar vid framtida utbyggnader av Ljungby tätort. Länsstyrelsen i Kronobergs län. Dnr 431-5795-03.

Internet

Lantmäteriets historiska karttjänst. www.lantmateriet.se/ 2005-12-13.

Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem FMIS. www.raa.se/fmis/ 2005-12-13.

SGU Sveriges geologiska undersöknings karttjänst. www.sgu.se/ 2005-12-13.

SHM Statens historiska museums översiktsdatabas. www.historiskamuseet.se/ 2005-12-13.

Bilaga 1 Administrativa och tekniska uppgifter

Uppdrag

Arkeologisk utredning inför planerat bostadsområde på Lagavallens grusplan, Ljungby.

Beslut enligt KML

-

Utförare

Arkeologikum i Skandinavien AB, Box 1, 834 21 Brunflo
Projektpersonal: Britta Wennstedt Edvinger (PL), Peter Lönnberg

Beställare

Ljungby kommun, Tekniska kontoret, 341 83 Ljungby

Projekt- och diarienumr

Arkeologikumens projektnr: P2005:17G

Projektid

fältarbete 2005-10-13, 1 dv

Belägenhet

Län: Kronobergs län

Kommun: Ljungby

Socken: Ljungby

Fastighet: Hångers 3²¹

Kartblad: 5D 0h Ljungby SV (ek.karta)

Utredningsområde

Lagavallens grusplan och anslutande ytor i NV och NÖ, 130 x 85 – 100 m (NV-SÖ).

Utredningsområdet avgränsas i V av Lagan, i N av fastighetsgräns, i Ö av gång- och cykelväg och i S av Axel Ångbagares gata.

Koordinater: Uo:s västligaste punkt X6301745 Y1386060 (RT90 2,5 gon V)

Fynd

Inga fynd har tillvaratagits.

Arkivmaterial

Inget arkivmaterial har producerats.

GIS

ArcGIS 8.3.

Fotoförteckning

Fotografier förvaras på CDR vid Arkeologiceentrum.

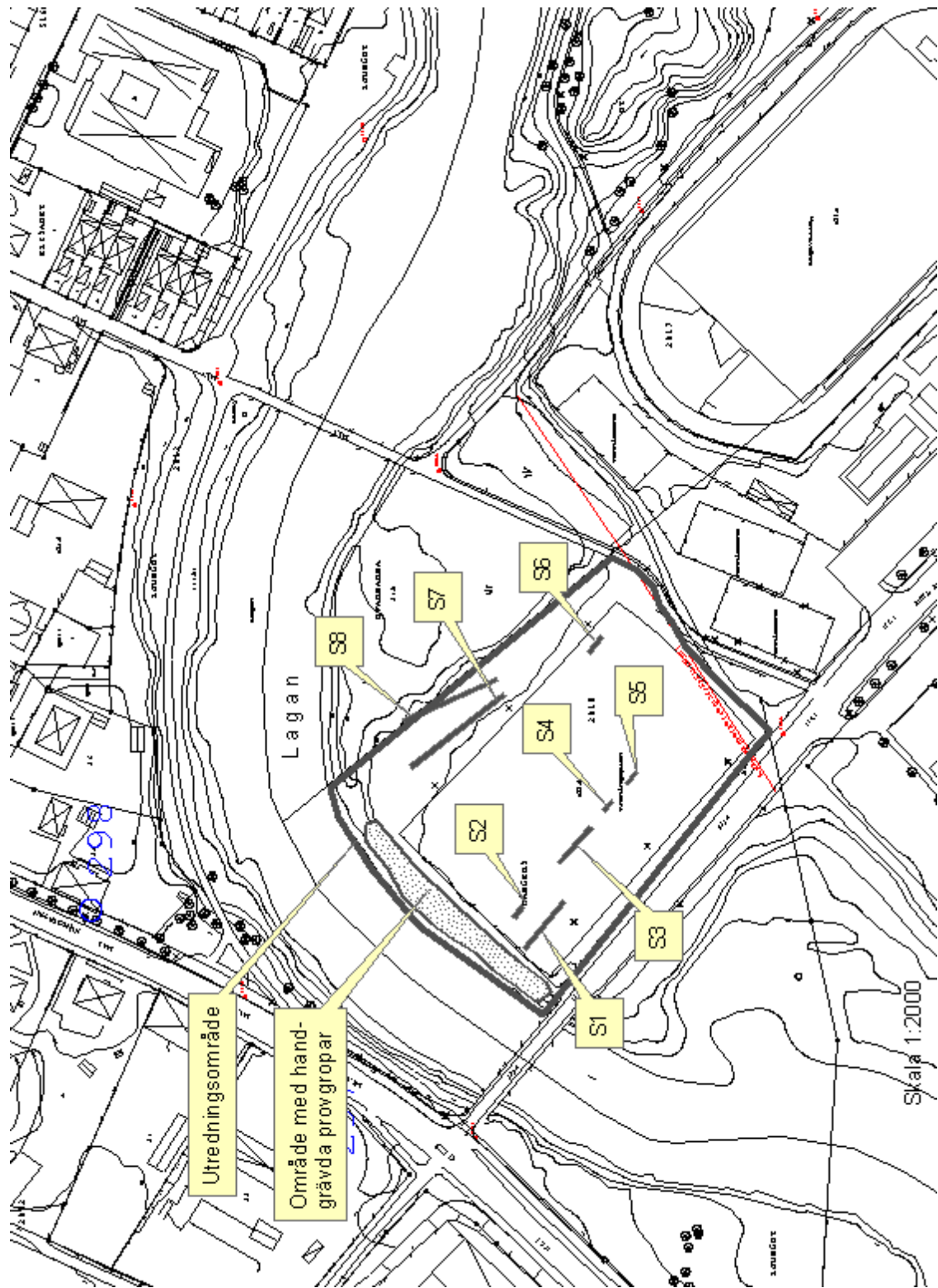
bild nr	motiv	riktning	fotograf	datum
P2005:17G:0987	översikt uo	fr SV	Britta Wennstedt Edvinger	2005-10-13
P2005:17G:0988	schakt 1	fr SÖ	Britta Wennstedt Edvinger	2005-10-13
P2005:17G:0989	schakt 3	fr SÖ	Britta Wennstedt Edvinger	2005-10-13
P2005:17G:0990	översikt uo	fr S	Britta Wennstedt Edvinger	2005-10-13
P2005:17G:0991	schakt 1	fr SÖ	Britta Wennstedt Edvinger	2005-10-13
P2005:17G:0992	schakt 2	fr SÖ	Britta Wennstedt Edvinger	2005-10-13
P2005:17G:0993	schakt 3	fr NV	Britta Wennstedt Edvinger	2005-10-13
P2005:17G:0994	schakt 5	fr N	Britta Wennstedt Edvinger	2005-10-13
P2005:17G:0995	schakt 6	fr NV	Britta Wennstedt Edvinger	2005-10-13
P2005:17G:0996	schakt 7	fr SÖ	Britta Wennstedt Edvinger	2005-10-13
P2005:17G:0997	schakt 8	fr SSÖ	Britta Wennstedt Edvinger	2005-10-13

Bilaga 2 Kartor

Utredningsområde
Lagavallens grusplan

Bilaga 2:1 Terrängkarta 5D SO Värnamo. Skala 1:50 000.

Bilaga 2:2 Schaktplan. Skala 1:2 000. Underlag: kommunal primärkarta. Uo:s västligaste punkt X6301745 Y1386060 (RT90 2,5 gon V)

ISSN 1650-7460
ISBN 91-89640-21-7